

Stipendieberättelse Daniel Boman

Stipendieresa till Panama 2018-01-18-2018-02-02 för att studera hur landet jobbar med skydd av marina områden.

Under min resa till Panama fick jag en tydlig bild av hur komplext arbetet är med att inrätta, upprätthålla och övervaka marina skyddsområden. Panama som redan 2016 infört skydd för 13,5 procent av landets marina ytvatten (fyra år före FN:s mål om att alla länder ska skydda 10 procent av sina marina områden senast år 2020) kan sägas vara en förebild i frågan. Men även om stora arealer avsätts för skydd kvarstår många frågor om hur skyddet följs och vilka aktörer det tar hänsyn till. I värsta fall kan ett skyddsområde, en så kallad marine park, stanna vid att bli en "paper park", det vill säga ett dokument som ingen bryr sig om, vilket Hector Guzman, marinbiolog på forskningsinstitutet Smithsonian Tropical Research Institute, varnade mig för när jag besökte honom i Panama City. Det Hector Guzman till exempel oroar sig för är att det går att inrätta ett skyddsområde men att det sedan kan det dröja flera år innan det finns en handlingsplan för området. Därmed försvåras möjligheten att exempelvis följa upp vilken effekt skyddet har och hur olika aktörer anpassar sig till skyddet.

En annan avgörande fråga för om ett skyddsområde ska få önskvärd effekt handlar om att alla intressenter måste få ge sin syn och vara delaktiga i införandet, enligt Hector Guzman. Han menar att den industriella sjöfarten inte varit intresserad av en sådan dialog vilket försvårat att såväl tillgodose branschens intressen som att få stöd för det marina miljöarbetet från en viktig aktör. Samtidigt har den småskaliga fiskesektorn belagts med förbud som de berörda anser orättvisa och sportfisket på sina platser undantagits förbud. Något som skapar spänningar mellan olika sektorer och ökar risken för att nya regelverk inte efterlevs.

Malena Serlo, som arbetar med kampanjer kring de marina skyddsområdena för FN-organisationen UNDP i Panama City, berättade att det marina skyddet har haft effekt framförallt för det industriella fisket, som i mindre utsträckning nu använder skadliga nät inom skyddade områden.

Under mitt besök på Panamas motsvarighet till miljödepartementet, Ministerio de Ambiente, intervjuade jag tjänstemannen Eduardo Polo som har de marina skyddsområdena som sitt huvudsakliga ansvarsområde. Hans syn var att det viktigaste är att upprätta marina skyddsområden och att handlingsplaner och riktlinjer inte nödvändigtvis måste finnas på plats från start utan kan tillföras löpande.

För att få en bättre bild av hoten mot den marina miljön i Panama besökte jag i Panama City även muséet för biologisk mångfald och det marina centret Punta Culebra som arbetar för att skydda den marina miljön och sprida information om vilka hot som finns.

Den andra delen av stipendieresan tillbringade jag på Islas de Perlas. En ögrupp belägen i Panamagulfen, Stilla havet, och som sedan 2008 omfattas av ett marint skydd. Där intervjuade jag den marina guiden Guillermo Schutke och följde med honom på dyk- och snorkelturer för att försöka observera effekterna av både det marina skyddet och miljöpåverkan. Intressant var att jag såg både havssköldpadda och vitfenad revhaj under mina dyk. Två arter som enligt studier ska ha återhämtat sig i marint skyddade områden i Panama.

Samtidigt var det tydligt att korallreven tagit mycket skada och enligt Guillermo Schutke saknades helt kontroll av det småskaliga fisket som är vanligt bland den lokala ursprungsbefolkningen Kuna. Han hade till och med slutat rapportera illegalt fiske med

nät på reven till polisen eftersom det inte gav någon effekt. Hans bild är att polisen och kustbevakningen inte bryr sig om att följa upp att det marina skyddet följs av lokalbefolkningen. Bland lokalbefolkningen fanns även en stor frustration över att det kommersiella turistfisket till stor del fått undantag från skyddsreglerna. Däremot beskrev Guillermo Schutke att det industriella fisket med långrev till stor del upphört.

Min stipendieresa har gett mig helt ny förståelse för de utmaningar och svårigheter som kan förknippas med att inrätta marina skyddsområden. Något som kommer bli mycket användbart när jag nu ska följa hur Sverige kommer jobba med frågorna, efter att regeringen förra året fördubblade arealen marina skyddsområden.

Stockholm, 2018-03-05

Daniel Boman